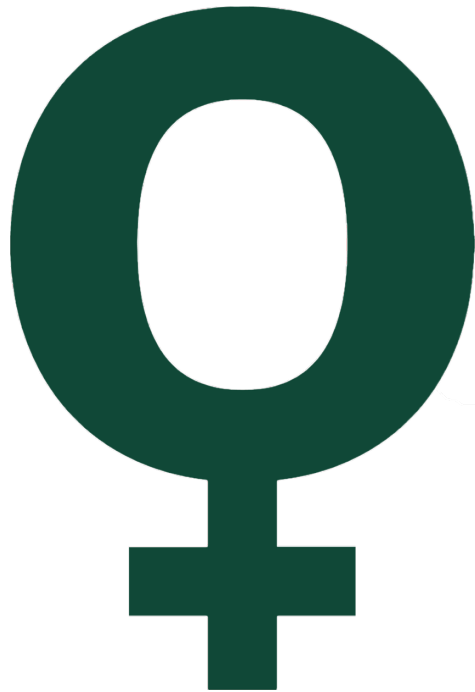

PROGRAM:
Stärk kvinnors rättstrygghet

Centerkvinnorna
MITT I KVINNOKAMPEN

Innehållsförteckning

Inledning	2
1. En rättvis rättsprocess	3
1.1. Ökad kunskap och bättre utredningar	3
1.2. Vad spelar förmildrande omständigheter för roll?	4
1.3. Ökad befogenhet att ingripa	5
1.4. Hårdare tag mot sexhandel	5
1.5. Mer stöd till de utsatta	6
1.6. Stärk rätten till att äga sin historia	6
Kapitlets förslag	6
2. Bättre skydd för utsatta kvinnor	7
2.1. Utökade kontaktförbud	7
2.2. Göm inte utsatta kvinnor!	8
2.3. Ingen vårdnad vid våldsdöm	9
Kapitlets förslag	10
3. Starka gräsrotter för trygghetens skull	11
3.1. Hedersrelaterat våld och förtryck	11
3.2. En socialtjänst för de utsatta	13
3.3. Trygga kvinnojourer i hela landet	14
3.4. En vård som stöttar och hjälper	15
3.5. Jämställdhet i sängen	16
Kapitlets förslag	16

PROGRAM: Stärk kvinnors rättstrygghet

I Gunilla Andrés ära

Centerkvinnorna har drivit frågan om mäns våld mot kvinnor decennium efter decennium. På 1980-talet var Centerkvinnan Gunilla André en av de riksdagsledamöter som talade med tydligast röst, och hon fick också med sig riksdagen på flera motioner när det gällde mäns våld mot kvinnor. Hennes kamp mot prostitution och sexualbrott var också ett återkommande tema under hennes tid som politiskt aktiv. Mellan 1986 och 1991 var hon Centerkvinnornas ordförande. I dag är Gunilla André 91 år, och Centerkvinnorna fortsätter arbetet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

En liberal demokrati vilar på ett antal hörnstenar, som yttrandefrihet, tryckfrihet, religionsfrihet, fria och säkra val, rättssäkerhet och rättstrygghet. De två sistnämnda är vad detta program kommer att rikta in sig på. Rättssäkerhet handlar om allas likhet inför lagen, att det ska finnas en lagstiftning och ett system som skyddar individens rätt från att på bristfälliga grunder dömas för brott. Det innebär också att domar ska ha stöd i lagen och att straff tilldelas i enlighet med lagstiftningen. Rättstrygghet handlar delvis om att samhället ska skydda individer från att bli utsatta för brott, delvis om att samhället ska vidta åtgärder om individen blir angripen, till exempel genom att göra en utredning och ställa de ansvariga till svars för brott.

Sverige är en stark demokrati och har över lag ett robust rättssystem med en stark rättssäkerhet, men det finns tecken på att rättstryggheten är svagare – särskilt för kvinnor. Det är påtagligt i statistiken över sexualbrott, ett brott där det främst är kvinnor som blir utsatta. Vad beträffar brottet våldtäkt, är anmälningarna många men de fällande domarna beklämmande få. Till exempel 2020 anmäldes 9 580 våldtäkter och totalt avkunnades 486 domar (för våldtäkt inklusive grov våldtäkt och våldtäkt mot barn). En överväldigande majoritet av de som utsatta var kvinnor och en lika stor majoritet av de misstänkta och dömda förövarna var män. Att Sverige har en stark rättssäkerhet där ingen oskyldig ska dömas är i grunden bra, men det är inte tusentals kvinnor som ljuger om att de har blivit våldtagna – det är tusentals våldtäktsmän som inte döms för brottet.

Ytterligare exempel på hur svag rättstryggheten är uppenbart när det gäller i samhällets bristande skydd av kvinnor som utsätts för våld i nära relation. Att leva ett fritt och tryggt liv tycks inte vara ett alternativ för kvinnor som har blivit utsatta för våld av en partner, eller tidigare partner. Att lämna en våldsam relation är bland det farligaste en kvinna kan göra, och eftervåldet kan drabba henne i flera år efter att relationen har tagit slut. Det finns kvinnor som tvingas leva gömda, med skyddad identitet för att hålla sig undan en förövare som förföljer och hotar henne, medan förövaren lever i frihet.

Att garantera trygghet är samhällets ansvar, men det finns svåra utmaningar när hemmet – där individer ska kunna vara trygga – utgör arenan för förtryck och våld. Våld utförs inte bara från en individ till en annan, ibland finns det flera förövare som utsätter en individ för våld och förtryck. Ett exempel på det är hedersrelaterat våld och förtryck. Det är ett kollektivt våld som drabbar barn, ungdomar och unga vuxna, främst flickor och kvinnor, men också pojkar

och män. Förövarna är de som står individen närmast – familj och släkt. Hedersrelaterat våld och förtryck medför allvarliga begränsningar och inskränkningar av individens frihet och rättigheter. Det måste bekämpas med fler insatser och hårdare straff.

Som liberala feminister värnar Centerkvinnorna demokratins grunder, varav rättstrygghet är en viktig del. Det är ett svek av ett starkt demokratiskt samhälle att inte kunna garantera den. Det vill vi förändra. I vårt Sverige, ska alla kunna leva som fria individer, på jämställda villkor. Därför vill vi stärka flickors och kvinnors rättstrygghet.

1. En rättvis rättsprocess

Ett rättvist och oberoende rättsväsende är centralt för en fungerade demokrati. Rättsväsendet har en viktig roll i att upprätthålla rättssäkerheten, men även rättstryggheten. En rättegång ska vara rättvis och tillgodose den åtalades rättigheter, men också målsägandes. För att målsägandes rättigheter ska vara tillgodosedda, krävs det att brottet som rättegången avser behandla ska vara grundligt utrett och att bevismaterial och vittnesmål ska bedömas utan förutfattade meningar om hur en som blivit utsatt för brott ska bete sig. Här finns uppenbara brister i dag, särskilt i våldtäktsfall. Stora brister i utredningar är ett skäl till att många våldtäktsfall inte leder till att åtal väcks överhuvudtaget.

1.1. Ökad kunskap och bättre utredningar

Politiken ska inte detaljstyra rättsväsendets arbete. Det är viktigt med ett fristående och oberoende rättsväsende. Däremot är det politikens uppgift att identifiera luckor som behövs fyllas och att ge resurser för att göra det. Centerkvinnorna driver sedan tidigare att kunskapsnivån i hela rättskedjan måste höjas, både inom polisen och i domstolarna. Kunskapshöjningen ska ge grundliga utredningar och rättvisa bedömningar. Det krävs både utbildning och resurser för att öka polisens kapacitet att utreda brott som rör mäns våld mot kvinnor, både vad gäller våld i nära relation och våldtäkt. Centerkvinnorna står bakom Centerpartiets linje om att det i varje polisregion ska finnas utredare med specialistkompetens om våld i nära relation, sexualbrott, sexköp/människohandel och hedersbrott, och att det alltid ska finnas en åklagare med denna specialistkompetens. Vi ser dock ett mer omfattande behov i hela organisationen, och vill satsa på ett nationellt kunskapslyft i polisen, med fokus på utredningsmetoder och rutiner, för att brotten ska prioriteras högre och utredas mer grundligt. För att stärka möjligheten att samla bevismaterial och driva en rättsprocess vill vi att tidiga förhör ska tillämpas vid fall som våldtäkt och våld i nära relation, och att tekniska undersökningar genomförs i tidigt skede. Det finns förslag i riksdagen om att slopa det nuvarande förbudet mot beslag av meddelanden mellan närstående. Det är bra, eftersom mycket bevisning kan finnas tillgänglig där. Centerkvinnorna vill ta bort förbudet.

En betydande andel av dem som utsätts för sexualbrott är unga tjejer. Under 2020 rörde 46 procent av de anmälda våldtäktsbrotten våldtäkt mot barn, alltså en person under 18 år. I över 90 procent av fallen handlade det om en tjej. När barn har blivit utsatta för brott krävs det särskilda metoder och resurser för att utreda. Barn som har blivit utsatta för vålds- och sexualbrott kan få ett eget juridiskt biträde på begäran av åklagare. Centerkvinnorna vill att

barn alltid ska ha rätt till det när de har utsatts för sexualbrott. Enligt Åklagarmyndigheten ska utredningar som berör brott där den utsatta är ung utredas snabbt och effektivt. Det finns också särskilda regler då brottsoffret är under 18 år och fallet rör ett brott mot liv, hälsa, frihet eller frid, vilket sexualbrott torde göra. Förutom det är det viktigt att de utsatta barnen bemöts av utredare med kompetens för att arbeta med brott där barn är brottsoffer. Det finns exempel på att unga brottsoffer bemöts på ett mycket dåligt sätt, och det är oacceptabelt! Det vi vill är, med andra ord, att när ett barn har blivit utsatt för ett sexualbrott ska brottet alltid utredas skyndsamt och professionellt med fokus på barnets bästa.

Ytterligare en aspekt i polisens arbete är geografiska skillnader och förutsättningar. I vissa delar av landet ansvarar en relativt liten personalgrupp för en stor landyta. Det är viktigt att polisens beredskap och kompetens inte kompromissas bort – specialistkompetens och en allmänt högre kunskap ska finnas tillgänglig i hela landet och det måste finnas medel för det. Även i utveckling och implementering av metoder och rutiner måste det perspektivet inkluderas, så att polisen får förutsättningar och resurser att arbeta utifrån de villkor som finns i olika regioner. För Centerkvinnorna rör sig detta om en vital del av rättstryggheten: att den rättstrygghet som polisen ska upprätthålla gentemot individen inte ska skilja sig åt beroende på var individen bor. Geografi får aldrig vara en anledning till sämre skydd och sämre rättigheter. Därför vill vi att landsbygdsperspektivet ska inkluderas i utveckling och implementering av polisens metoder och rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.

1.2. Vad spelar förmildrande omständigheter för roll?

I svenska rättssalar finns det ett antal omständigheter, både förmildrande omständigheter samt så kallade billighetsskäl, som domstolen kan ta hänsyn till vid dom. En sådan kan vara om förövaren tidigare är ostraffad, och det finns också exempel då en allmänt ordnad livssituation varit ett skäl till strafflindring. Centerkvinnorna anser att det är riktigt att återfallsförbrytare straffas därefter, men vi ser också att ett brott inte blir mindre allvarligt på grund av att gärningsmannen förlorat jobbet. Centerkvinnorna vill skyndsamt tillsätta en utredning som ser över förmildrande omständigheter och billighetsskäl samt hur dessa bedöms vid sexualbrott.

Ett fenomen som tycks vara en epidemi i Sverige är den internationellt mycket ovanliga åkomman *sexsomni*. *Sexsomnia* betyder att en person har sex i sovande tillstånd. Sedan 2017 har detta åberopats i 30 sexualbrottsfall, varav 28 våldtäkter, ett våldtäktsförsök och ett fall av sexuellt tvång. I 8 av de 30 fallen var offren barn. Av dessa 30 fall har männen (samtliga förövare var män) friats vid 7 tillfällen. Ett offer har inte blivit mindre utsatt bara för att förövaren påstått sig sova – brottet har fortfarande skett. I Sverige är det åklagaren som har bevisbördan, men det kan inte betyda att en åtalad kan åberopa diagnoser som inte kan fastställas. Exempel på det är vid mord eller dråp, där den misstänkta kan ha lidit av en psykisk störning. För att fastställa det genomförs en grundlig undersökning – att hävda psykisk störning är ingenting som slentrianmässigt kan användas utan det undersöks och fastställs. I svenska domstolar kan sjukdom ge ett mildare straff, men sällan befria en från ansvar. Om det visar sig att den misstänkte är skyldig till brott men lidit av en psykisk störning, döms denne oftast till vård och inte fängelse. Påstådd *sexsomnia* handlar dock inte om förmildrande omständigheter eller billighetsskäl, utan har i svenska domstolar bedömts

utifrån uppsåt, som då gärningsmannen ska ha saknat eftersom han enligt egen utsago sovit. Vi menar att det är vårdslöst att sova med någon om man vet att man lider av en åkomma som gör att man riskerar att utsätta någon för våldtäkt. Vi vill att påstådd sjukdom eller diagnos ska ingå i utredningen vad beträffar bedömningen om uppsåt i sexualbrott.

1.3. Ökad befogenhet att ingripa

Enligt dagens regelverk har polisen befogenhet att avhysa personer från en plats utan brottsmisstanke, men ett gripande måste föregås av en brottsmisstanke med fängelsestraff på straffskalan. Det finns flera exempel på när kvinnor har anmält hotfulla män, och polisen inte har kunnat ingripa med hänvisning att inget brott har begåtts som legitimerar ett gripande. Enligt dagens lagar kan polisen gripa en man som hotar en kvinna, eftersom olaga hot kan ge fängelse, även om det är ovanligt. Ofta föregås ett gripande av ett grövre brott, som våldtäkt, misshandel eller grov kvinnofridskränkning. Centerkvinnorna vill ge polisen utökad och mer specifik befogenhet att ingripa och gripa en misstänkt förövare genom att införa Lagen om omhändertagande av kvinnofridskränkare (LOK), som ska innefatta även brott som olaga hot och överträdelse av kontaktförbud. LOK skulle dels ge polisen större rätt att ingripa och omhänderta en misstänkt brottsling, dels ge polisen möjlighet att utarbeta tydligare riktlinjer för omhändertagande.

1.4. Hårdare tag mot sexhandel

Människokroppen är inte en handelsvara som kan köpas, säljas eller bytas. Människohandel och prostitution är slavhandel och något som vi aldrig kan acceptera. Centerkvinnorna driver sedan tidigare ett antal förslag för att skärpa tagen mot sexhandel, bland annat vill vi införa strikt ansvar i förhållande till ålder för den som genom människohandel, koppleri eller sexköp utnyttjar en person som är under 18 år. I nuvarande lagstiftning finns det ett specifikt brott för köp av sexuell tjänst av barn. Vi vill att den brottsrubriceringen stryks, och att brottet i stället utreds och döms under en annan brottsrubricering, våldtäkt av barn. Våldtäkt av barn har en hårdare straffskala än köp av sexuell tjänst av barn. I grunden anser vi att samtycke till sin natur är ett frivilligt val, och därmed inte ska gå att betala för – då upphör frivilligheten. När den utsatta är ett barn, är det en särskild maktbalans och det kan aldrig vara ett barns ansvar att *inte* bli utsatt för övergrepp. I kombination med strikt ansvar, ska brottet bestraffas utefter vad det är – en våldtäkt av barn. I Sverige är barnkonventionen lag och där anger artikel 34 att staten är skyldig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Att förövare blir ordentligt dömda för brotten är ett steg på vägen.

Centerkvinnorna vill att straffen över lag för köp av sexuella tjänster höjs och att minimistraff ska vara fängelse. Vi vill också stärka de utsattas rättigheter. I dag är köp av sexuell tjänst per definition inte ett brott mot någon individ, utan ett brott mot samhället. Sexhandel är någonting som drabbar individer och särskilt kvinnor. Centerkvinnorna ser att allt sex ska vara frivilligt och samtycke är ingenting någon kan köpa sig till. Vi har länge krävt att de som utsätts för sexhandel ska få brottsofferstatus och för att det ska bli verklighet, vill vi att köp av sexuell handling likställs med våldtäkt. Våldtäkt är per definition ett brott där en person har samlag eller utför en handling jämförbar med samlag med någon som inte deltar frivilligt, vilket en person som deltar mot betalning inte gör. Det går inte att köpa frivillighet.

1.5. Mer stöd till de utsatta

Att genomgå en rättsprocess är en stor påfrestning för den som utsatts för brott. För de allra flesta kvinnor som har anmält en våldtäkt läggs förundersökningen fort ned, vilket kan göra att vissa väljer att inte anmäla överhuvudtaget. Kvinnor som utsatts för våld i nära relation befinner sig i en mycket sårbar situation. Att lämna en våldsam relation och att anmäla mannen som utsatt henne, kan vara bland det farligaste hon gjort. Det behövs bättre stöd för de kvinnor som anmäler. Kvinnor som utsatts för brott kan behöva mentalt stöd och vägledning genom hela processen, inte bara i juridisk mening. Därför vill vi att utsatta kvinnor ska erbjudas en stödperson när det misstänkta brottet upptäckts. Det kan vara i samband med ett sjukvårdsbesök, att kvinnan uppsöker kvinnojour, eller vid en polisanmälan. Stödpersonen ska särskiljas från målsägandebiträdet då det inte behöver vara en jurist, utan kan tillhandahållas av kommunens socialtjänst eller en kvinnojour. För den som redan har anmält kan stödpersonen stötta och vägleda i rättsprocessen, och för den som inte har anmält kan stödpersonen fungera som ett stöd för att gå vidare med en anmälan samt i att söka andra stödinstitutioner. Syftet med stödpersonen är att kvinnor ska känna sig tryggare i rättsprocessen. Stödpersonen ska inte ersätta ett målsägandebiträde, utan den utsatta ska ha fortsatt rätt till målsägandebiträde. Vi vill också att målsägande ska ha rätt till målsägandebiträde i hela rättsprocessen i samtliga instanser i mål som rör sexuellt våld och våld i nära relation, alltså inte endast i tingsrätten.

1.6. Stärk rätten till att äga sin historia

Den svenska förtalslagstiftningen, lagen om ärekränkning, är i grunden bra. Den finns till för att skydda enskilda från skadliga uppgifter som sprids om dem. Särskilt unga tjejer kan bli oerhört svårt drabbade av kränkande ryktesspridning, som är rent förtal. Den svenska förtalslagstiftningen är dock unik i det avseendet att den i regel tar liten hänsyn till om uppgifterna är sanna eller inte, det så kallade sanningskriteriet, vilket till exempel kan vara tryggt för en privatperson som hängs ut på en stor plattform. Men det finns hål i lagstiftningen. Kvinnor som berättar om när de har blivit våldtagna och förövaren har blivit dömd, vilket vi vet är väldigt ovanligt i våldtäktsfall, kan bli dömd för förtal. En grundprincip i en rättsstat är att avtjänat straff är ett avtjänat straff, men ett avtjänat straff gör inte att övergreppet försvinner. Utsatta kvinnor måste få rätt att äga sin berättelse. Det är också skillnad på uppgifter och uppgifter. En fällande dom kan inte anses vara ryktesspridning, det är en offentlig handling. Det finns en gråzon, särskilt när det gäller sexualbrott, eftersom de allra flesta sexualbrotten inte leder till en fällande dom. Därför borde målen då det finns en fällande dom inte innebära några tvivel. Att få äga sin historia måste vara en rättighet för brottsoffer. Därför vill Centerkvinnorna se en översyn av lagen om ärekränkning. Alternativet till en möjlig lagändring som inkluderar sanningskriteriet är inte ett angivarsamhälle – sanningskriteriet tas i beaktning i flera andra länder i förtalsmål.

Centerkvinnorna ska verka för:

Att det genomförs ett nationellt kunskapslyft i polisen när det gäller utredningsmetoder och rutiner för att stärka kvaliteten på utredningar inom sexualbrott och våld i nära relation.

- Att tidiga förhör ska tillämpas och att tekniska undersökningar ska genomföras för att stärka möjligheterna att samla bevismaterial vid misstänkt kvinnofridskränkning och våldtäkt.
- Att specialistkompetens och en allmänt högre kunskap ska finnas tillgänglig i hela landet.
- Att förbudet mot att beslagta meddelanden mellan närstående tas bort.
- Att barn alltid ska ha rätt till målsägande biträde vid sexualbrott.
- Att när ett barn har blivit utsatt för ett sexualbrott ska brottet alltid utredas skyndsamt och med kompetens för att bemöta barnet.
- Att ett landsbygdsperspektiv ska inkluderas i utveckling och implementering av polisens metoder och rutiner för brott som rör mäns våld mot kvinnor.
- Att de som har utsatts för ett misstänkt brott erbjuds en stödperson.
- Att målsäganden ska ha rätt till målsägandebiträde i hela rättsprocessen i samtliga instanser i mål som rör våld i nära relation.
- Att det skyndsamt tillsätts en utredning som ser över förmildrande omständigheter och billighetsskäl, och hur dessa bedöms vid sexualbrott.
- Att frågan om hur påstådd sjukdom eller diagnos bedöms i fråga om uppsåt ingår i den ovannämnda utredningen.
- Att lagen om omhändertagande av kvinnofridskränkare införs.
- Att lagen om ärekränkning ses över.
- Att den tidigare brottsrubriceringen köp av sexuell tjänst av barn stryks, och att köp av sexuell tjänst av barn utreds och döms efter brottsrubriceringen våldtäkt av barn.
- Att köp av sexuell tjänst likställs med våldtäkt.
- Att människor som säljer sex ska få brottsofferstatus.

2. Bättre skydd för utsatta kvinnor

För kvinnor som utsätts för våld i nära relation är hemmet den mest hotfulla och farliga platsen. Att leva ett liv i frihet, fritt från våld, är deras rättighet. När de utsätts för våld i hemmet åsidosätts denna, och det är samhällets skyldighet att upprätthålla och skydda individens grundläggande rättigheter. Hemmet är den plats där varje individ ska kunna känna sig som tryggast. Samhället måste stå på den utsattas sida. Att bli utsatt för våld är inte något den utsatta ska skuldbeläggas för, utan skulden ska läggas där den hör hemma – på förövaren. Så fungerar det inte i dag.

2.1. Utökade kontaktförbud

Det finns en stark politisk vilja för att skärpa tillämpningen av kontaktförbud genom ökad elektronisk övervakning och att överträdelse ska bestraffas hårdare. Det är bra, men Centerkvinnorna vill se att ytterligare skärpningar införs för ett utökat och effektivare kontaktförbud. Vi vill att elektronisk övervakning ska vara obligatorisk vid kontaktförbud. I dag går det att utdela ett så kallat utvidgat kontaktförbud, vilket innebär att förbudspersonen inte får vara i närheten av platser där skyddsperson ofta vistas, till exempel bostad och arbetsplats. Centerkvinnorna vill utöka möjligheterna att besluta om särskilt utökat kontaktförbud till ett vistelseförbud, så att det kan tilldelas personer som utgör ett hot mot en annan, i ett större geografiskt område och att det geografiska området ska kunna omfatta en hel kommun. Vi vill också införa möjligheten att införa kontaktförbud

utan tidsbegränsning. I dag gäller kontaktförbud nämligen alltid under en bestämd tid, högst ett år, sedan måste ärendet omprövas.

Det är åklagare som fattar beslut om kontaktförbud. Ibland är uppgifterna som åklagaren har att utgå från i sitt beslut knapphändiga, och beslutet ska fattas skyndsamt. Genom att fördjupa samarbetet mellan polis, socialtjänst och sjukvård ska åklagare kunna ta del av ett mer omfattande beslutsunderlag. Därför vill Centerkvinnorna att samordning mellan polis, socialtjänst och sjukvård ska ske skyndsamt när ansökan om kontaktförbud når åklagaren. Under 2021 har riksdagen fattat beslut om lättnader i sekretesslagstiftningen för att underlätta för aktörer att dela uppgifter mellan varandra. När det förekommer oro för att en person utsätts för våld måste samverkan fungera. Centerkvinnorna vill att samverkan mellan berörda aktörer stärks och att riktlinjer och rutiner för hur uppgifter delas tas fram och implementeras i samtliga berörda verksamheter. Detta kan vara avgörande både för att samla bevis och för att åklagaren ska kunna ta ett skyndsamt beslut om kontaktförbud på korrekta grunder.

2.2. Göm inte utsatta kvinnor!

För vissa kvinnor som utsatts av våld av sin partner slutar inte våldet när de har lämnat relationen. I stället fortsätter hoten och våldet och kvinnan tvingas att lämna sin frihet för en bräcklig trygghet, med skyddad identitet. Att leva med skyddad identitet innebär att lämna ett tidigare liv bakom sig och att vara hänvisad till ett liv med begränsningar, inte sällan på flykt från sin förövare som söker efter en. Förövaren får ofta fortsätta leva sitt fria liv, ibland efter ett avtjänat straff, men det finns exempel där kvinnor fått skyddad identitet och den utpekade förövaren tilldelats kontaktförbud, utan att förövaren är dömd för brott. Gömda kvinnor upplever inte bara en begränsad tillvaro och stress i vardagen, utan även de juridiska och praktiska svårigheter som det innebär att byta personuppgifter och dessutom leva med en skyddad identitet.

Den här ordningen, då utsatta kvinnor tvingas till ett liv i rädsla och med begränsningar, är inte värdigt ett fritt samhälle. Centerkvinnorna vill att utgångspunkten i arbetet alltid ska vara att det inte är den utsatta kvinnan som ska behöva flytta eller gömma sig helt. Det måste vara förövarens frihet som begränsas. Kvinnor ska inte behöva gömma sig av rädsla för hotfulla och våldsamma män – det är männen som ska ställas till svars för sina brott, upphöra med sitt beteende och hålla sig på behörigt avstånd för att säkra kvinnans trygghet. Det är mannen som ska flytta. Det yttersta ansvaret för att inte begå brott, eller förhålla sig till ett straff som utdelats om en har begått ett brott, har alltid individen. För att minimera risken att brott begås igen och därmed skydda den eller dem som riskerar att utsättas, har emellertid samhällets åtgärder och stöd stor betydelse. I dag har socialtjänsten i uppdrag att våldsamma män ska upphöra med sitt beteende. I det uppdraget vill Centerkvinnorna att beviljade kontakt- och vistelseförbud tas i beaktning i stödet. Vid beviljat vistelseförbud, ingår en form av stöd att söka bostad på annan ort. I stället för att placera ut de utsatta i nya bostäder på en annan ort bör fokus ligga på att flytta på förövaren. Detta är en ren skyddsinsats för den som är utsatt för våld. Utgångspunkten måste alltid vara att det är den våldsamma mannen som ska förändra sig och därigenom också flytta på sig när han utgör en säkerhetsrisk. Utsatta kvinnor inte ska gömmas.

Trots att utgångspunkten ska vara att flytta på förövaren, kommer det tyvärr att finnas fall då det absolut säkraste är att den utsatta flyttar och byter identitet. I ett sådant fall har samhället misslyckats eftersom kvinnans trygghet villkoras av grova inskränkningar i friheten. Det är aldrig den utsatta kvinnans fel, utan det är alltid främst förövaren som är ansvarig. I andra hand är det samhället som inte har fullgjort sitt uppdrag som beskyddare av individens fri- och rättigheter. Detta är också ett exempel på hur samhället inte värnar individens rättstrygghet – de rättsliga påföljder som förövaren eventuellt har dömts till är små i proportion till vad det innebär för den utsatta att riva upp sitt liv och leva med skyddad identitet. Den utsattheten tar inte slut efter att förövaren har avtjänat sitt fängelsestraff. Att leva gömd är en enorm psykisk och fysisk påfrestning för kvinnan, men det har även ekonomiska konsekvenser. Nätverket Gömda kvinnor har rapporterat om höga omkostnader för bland annat upprepade flykter, advokatkostnader och utdragna bodelningsprocesser, i kombination med förlorad arbetsinkomst. Centerkvinnorna vill att den som tvingas fly och leva gömd, ska ha rätt till full kompensation för de merkostnader som tillkommer, såsom larmanordningar, nya telefonabonnemang och övriga utgifter för säkerheten, men även utebliven inkomst. Vi vill även att staten ska kunna utfärda en bankgaranti för personer med skyddade personuppgifter, eftersom det finns exempel på att kvinnor med skyddade personuppgifter mött stora svårigheter att få banklån och därigenom begränsas ytterligare i sitt liv.

Bara det faktum att kvinnor tvingas leva gömda är ett tillräckligt svek från samhället. Under dessa omständigheter får ingenting annat gå fel från myndigheternas sida. Så är dock inte fallet – det händer att myndigheter röjer skyddade personuppgifter och det är oacceptabelt.¹ För att säkra kvinnors skydd vill Centerkvinnorna att en bred översyn över hur myndigheter och andra offentliga instanser behandlar skyddade personuppgifter genomförs med syfte att försäkra sig om att sådana uppgifter ska behandlas med högsta sekretess.

2.3. Ingen vårdnad vid våldsdöm

Att lämna en våldsam relation är bland det farligaste en kvinna kan göra. Bara för att relationen tar slut, betyder det inte att våldet upphör. I stället väntar en tillvaro där eftervåldet blir en del av livet. Våldet kan ta sig flera uttryck, men i de fall då det finns barn med i bilden blir de ofta indragna. Förövaren kan använda barnen på olika sätt mot den utsatta, genom att prata illa om den andra föräldern inför barnen, hota med vårdnadstvist och i vissa fall till och med använda barnen för att komma åt den andra föräldern och skada denna. När föräldrar inte kommer överens om vårdnad, boende och umgänge, kan det leda till en vårdnadstvist. Det är då domstolar som beslutar om detta. Anledningarna till vårdnadstvister kan vara många, men förekomst av våld är en given orsak till att omvårdnad av gemensamma barn inte är enkel att lösa.

Enligt en kartläggning från Jämställdhetsmyndigheten har förekomsten av våld en väldigt liten påverkan på domstolars beslut i frågor om vårdnad, boende och umgänge.² Enligt föräldrabalken ska barnets bästa – och inte föräldrarnas rätt – vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge. När domstolen ska besluta om vårdnad, boende och

¹ Jämställdhetsmyndigheten 2022:10. https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/bdog4rrb/2022_10-delrapport-skyddade-personuppgif.pdf

² Jämställdhetsmyndigheten 2022:1. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/uppgifter-om-vald-ar-inget-undantag/>

umgänge, ska den göra en riskbedömning. Frågan är då inte vad barnet *har* utsatts för, utan vad det *risikerar att* utsättas för. Jämställdhetsmyndighetens kartläggning visar att riskbedömningarna ofta är bristfälliga – förekomst av våld vägs inte ens alltid in i dessa – men också att våld sällan betraktas som en risk, Förekomst av våld är mer sällan än ofta avgörande för beslutet i vårdnadstvister och mer ofta än sällan anses våldet inte utgöra en risk för barnet. Denna bedömning görs oavsett om barnet eller den andra föräldern, oftast mamman, blivit utsatta tidigare. Vad den tidigare utsatta föräldern risikerar att utsättas för tar domstolar överhuvudtaget inte hänsyn till i sina bedömningar.

I stället är en samarbetslinje etablerad i svenska domstolar, där samarbets-svårigheter anses vara den största risken för barnet. Våld är inte en samarbets-svårighet. Samarbetslinjen bygger på frivillighet och förutsätter två parter med ansvar och med jämställt maktförhållande.

För oss är det självklart att barn inte ska behöva växa upp i våldsamma hem. I vårdnadstvister måste risken för att barnet utsätts för fara och våld tas i beaktande, och den risken torde vara hög om den ena föräldern bevisligen är våldsam. Dessutom innebär det att skada barnet när den ena föräldern skadar den andra. Under 2021 infördes ett särskilt barnfridsbrott som delvis åberopar barnets rätt i sådana fall. Barnfridsbrottet har gjort det brottsligt att låta ett barn bevittna våld, och en dom med ett drabbat barn bör ha en betydelse i vårdnadstvister. Vi anser dock att det inte är tillräckligt. En individs demokratiska och mänskliga fri- och rättigheter ska aldrig kunna kompromissas bort bara för att individen har barn med sin förövare vilket ofta sker då förövare tilldöms delad vårdnad om gemensamma barn med den utsatta kvinnan. Våldsutsatta kvinnor och barn ska inte straffas livet ut genom ett påtvingat samröre med en våldsam man. De måste ha rätt att starta om ett liv i trygghet och frihet.

Centerkvinnorna vill se rejäla krafttag för att stärka kvinnors och barns rättigheter i vårdnadstvister där det har förekommit våld. Det en skymf mot kvinnans rättigheter att inte alls ta hänsyn till hennes situation i utan tvinga henne till otrygghet och osäkerhet när hon ska dela vårdnaden om ett gemensamt barn med sin förövare. Mänskliga rättigheter måste betyda mer än så i Sverige. Därför vill vi att riskbedömningarna generellt förbättras i vårdnadstvister, att förekomsten av våld ska vara ledande i bedömningar av vårdnad, boende och umgänge, och att samarbetspresumtionen upphävs då det har förekommit våld.

I de fall då kvinnan är gömd och lever med skyddade personuppgifter vill Centerkvinnorna att det inte ska förekomma något umgänge. Umgängesrätt med förövaren är ett direkt hot mot hennes personliga säkerhet, ett skydd som samhället är skyldig henne. Det går även att starkt ifrågasätta värdet för barnen av ett sådant umgänge.

Centerkvinnorna ska verka för:

- Att elektronisk övervakning ska vara obligatorisk vid kontaktförbud.
- Att möjligheterna att besluta om särskilt utökat kontaktförbud uppgraderas till ett vistelseförbud, så att det kan tilldelas personer, som utgör ett hot mot en annan i ett större geografiskt område.

- Att samverkan mellan polis, vård och socialtjänst stärks då det förekommer oro om att en person har blivit utsatt för våld.
- Att riktlinjer och rutiner över hur uppgifter som vanligtvis är sekretessbelagda, ska delas tas fram och implementeras i samtliga berörda verksamheter.
- Att utgångspunkten alltid ska vara att det är förövaren som ska flytta på sig.
- Att personer med utdelat vistelseförbud anvisas att söka bostad på annan ort.
- Att den som tvingas till att leva med skyddade personuppgifter ska ha rätt till full kompensation för de merkostnader som tillkommer.
- Att staten ska kunna utfärda en bankgaranti för personer med skyddade personuppgifter.
- Att en bred översyn över hur myndigheter och andra offentliga instanser behandlar skyddade personuppgifter genomförs med syfte att försäkra sig om att sådana uppgifter ska behandlas med högsta säkerhet.
- Att riskbedömningarna i vårdnadstvister förbättras.
- Att förekomst av våld ska tas i beaktande och vara ledande för beslut om vårdnad, boende och umgänge.
- Att samarbetspresumtionen i vårdnadsmål upphör när våld förekommit.

3. Starka gräsrotter för trygghetens skull

Rättstrygghet handlar inte bara juridik. Så som beskrevs i inledningen, handlar rättstrygghet delvis om att samhället ska skydda individer från att bli utsatta för brott, delvis om att samhället ska vidta åtgärder om individen blir angripen, till exempel genomföra en utredning och ställa de ansvariga till svars för brott. För Centerkvinnorna betyder det att samhället ska värna och skydda de demokratiska och mänskliga fri- och rättigheterna. Blir en person utsatt för våld ska inte bara den ansvariga ställas till svars, samhället ska också bistå med insatser för att säkra individens trygghet och säkerhet efter angreppet. Detta berördes delvis i avsnittet ovanför, särskilt i arbetet för gömda kvinnor, men det finns mer att göra för att säkra individens trygghet. Det arbetet sker oftast allra närmast individerna, bland gräsrotterna. Gräsrotterna är personer som möter dessa individer, både i sina yrkesroller och i ideellt engagemang. För trygghetens skull behövs starka gräsrotter.

3.1. Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck hör inte hemma i ett fritt och jämställt samhälle. Som liberala feminister står vi upp för människors frihet och egna val, oavsett bakgrund och religiös tillhörighet. Arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck är en av vår tids viktigaste jämställdhetsfrågor och har sin grund i de mänskliga fri- och rättigheterna. Hedersrelaterat våld och förtryck är ett kollektivt våld, som riktas mot en individ med syfte att begränsa och styra hennes liv – hur hon ser ut, vad hon gör och vem hon umgås med. Den som utsätts befinner sig i ett särskilt sårbart läge. Förövarna är nämligen personer som står den utsatta allra närmast – familj och släkt – och de som utsätts är oftast, men inte endast, flickor och unga kvinnor. Lojaliteten och kärleken gentemot familjen sliter i den ena armen, samtidigt som längtan efter frihet och en tillvaro utan kontroll och våld sliter i den andra. Många flickor utsätts i tidig ålder, redan från förskoleåren. I Centerkvinnornas jämställdhetspolitiska program har vi sedan tidigare ett antal förslag för att bekämpa hedersvåldet.

Exakt hur många som utsätts för hedersrelaterat våld är svårt att veta, eftersom kommuner har olika sätt att arbeta med frågorna – vissa har ett utbrett arbete och god kännedom om våldets utsträckning, medan det finns allvarliga brister i andra kommuners arbetssätt. Att både barn och vuxna lever under hedersrelaterat våld och förtryck vet vi, och vi vet att det måste förebyggas och bekämpas skyndsamt. Centralt i det hedersrelaterade våldet är kontroll och syftet är att styra någon annans liv – hur hon ser ut, vad hon gör, vem hon umgås med, och hur hennes framtid ska se ut.

När de vuxna i ens allra närmsta krets sviker, måste det finnas trygga vuxna i samhället. Det är vad starka gräsrotter finns till för. Därför vill Centerkvinnorna satsa på en nationell kunskapshöjning bland alla vuxna som möter barn och unga, i förskola, skola, fritidsverksamhet och vård. Inom ramen för denna kunskapshöjning vill vi att verktyg för att bemöta unga förtryckare, exempelvis unga "hederskontrollanter", utvecklas och implementeras. Att satsa på att möta förövare är en satsning på att bryta våldsspiralen och förändra beteenden, vilket i längden är oerhört gynnsamt för dem som blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Ännu en väg att möta både dem som är utsatta, och dem som utsätter andra för hedersvåld, är genom civilsamhället. Ofta har ideella föreningar och organisationer unika förutsättningar att nå ut till dem som berörs. Därför vill Centerkvinnorna stärka stödet till föreningar som arbetar med att bekämpa hedersvåld.

Socialtjänsten har fått utökad befogenhet att agera när den upptäcker risk för hedersrelaterat våld. I dag kan socialtjänsten tilldela ett utreseförbud om det finns misstanke om att ett barn riskerar att föras ur landet för att giftas bort eller könsstympas. Det är en bra lag. Nu när den har trätt i kraft, och vid ett antal tillfällen även har tillämpats, vill vi att den utvärderas så att dess funktionalitet utreds. Vi vill även att lagen om barnäktenskapsbrott och könsstympning utvärderas, eftersom det finns få fällande domar - fastän vi vet att båda brotten förekommer.

Ytterligare en befogenhet som socialtjänsten har, är att besluta om omhändertagande enligt Lagen om Vård av Unga (LVU). Att ett barn omhändertas enligt LVU på grund av att barnet utsatts för hedersvåld är inte helt ovanligt. Enligt en reportageserie av SVT under hösten 2021 föregicks 15 procent av de omhändertaganden som de undersökt av hedersrelaterat våld. Att omhänderta barn är en allvarlig åtgärd och själva omhändertagandet i sig ska inte vara ett mål utan ett verktyg för att skydda utsatta barn. För att de barn som omhändertas ska få bästa möjliga stöd, vill vi se en gedigen och omfattande utredning om organiseringen och kvalitén på Hem för Vård och Boende, så kallat HVB-hem, och även SIS-hem i Statens Institutionsstyrelses regi, där ungdomar som omhändertas enligt LVU kan placeras. I dag kan ungdomar som omhändertagits enligt LVU, exempelvis på grund av hedersrelaterat våld, placeras på ett SIS-hem. Detta utan att de utgör en fara för sig själva, vilket Centerkvinnorna inte anser är den trygghet som dessa ungdomar är i behov av. Att bli omhändertagen enligt LVU kan vara ett trauma i sig och de barn som omhändertas behöver en trygg och stärkande miljö. Vi vill därför undersöka möjligheten att dessa ungdomar ska kunna placeras på kvalitetssäkrade skyddade boenden, om placering i en familj inte går att hitta. LVU upphör när barnet fyller 18 år och är myndig, men kan vid särskilda fall förlängas till 21 år. Det är inte helt okomplicerat, eftersom en person enligt lagens mening är myndig vid 18 år, men

fortfarande en ungdom och sällan har någon annanstans att ta vägen än till sitt tidigare hem. Centerkvinnorna vill att det utreds hur LVU fungerat vid omhändertagande på grund av hedersvåld och vilket stöd som kan ges till den unga vuxna.

3.2. En socialtjänst för de utsatta

Socialtjänsten har ett stort ansvar när det rör sig om att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor. Dess betydelsefulla arbete har redan betonats vid flera förslag i detta program. Socialtjänstlagen slår fast att "Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet; jämlikhet i levnadsvillkor; aktiva deltagande i samhällslivet".

Socialtjänstlagen anger att "varje kommun svara för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver". Detta vill Centerkvinnorna justera. Vi vill att det ska vara möjligt att söka hjälp och stöd hos socialtjänsten i en annan kommun. I särskilt små kommuner, där det brukar sägas att alla känner alla, kan tröskeln att söka hjälp vara högre, men skälen kan vara fler. Det viktigaste är att samhället kan ge hjälp, inte nödvändigtvis vem som levererar den. Att kunna be om stöd i en närliggande kommun är en åtgärd för att sänka tröskeln för utsatta kvinnor att be om hjälp. Det går att finna lösningar för ekonomiska transaktioner mellan kommunerna, så som regioner ersätter varandra när patienter får vård i en annan region. Därför vill Centerkvinnorna att befintlig och berörd lagstiftning, i både socialtjänstlagen och kommunallagen, ses över och justeras så att det blir möjligt för en individ att söka hjälp och stöd hos socialtjänst i valfri kommun.

Under våren 2021 fick socialnämnderna i kommunerna i uppgift att verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende, vilket är ett ansvar som oftast tillfaller socialtjänsten. För att detta ska fungera, vill vi att ansvarig myndighet får i uppdrag att ta fram ett tydligt ramverk och verktyg för att identifiera våld och ge våldsutövare adekvat stöd för att upphöra med beteendet.

Våldsutsatta kvinnor kommer i kontakt med socialtjänsten av olika anledningar, det kan exempelvis vara att någon har anmält oro för ett barn i hemmet, eller att de söker skyddat boende. När våld i nära relation anmäls är dock ofta flera aktörer på olika nivåer involverade. Det kan vara vård (regional), socialtjänst (kommunal) och polis (nationell). Polisen kan också behöva vara i kontakt med kvinnojourer (ofta ideella) som kan ge stöd till offer. Det finns exempel på fall där kvinnor har fallit mellan stolarna då organiseringen mellan aktörerna inte har fungerat. Vi måste kunna garantera en koordinationskedja som håller för alla brottsutsatta kvinnor i hela landet. Därför vill vi införa en koordinationsgaranti, så att ingen faller mellan stolarna. Eftersom kommunen ligger närmast medborgaren, bör ansvaret vara kommunalt, men inte utan stöd – medborgares skydd är ytterst ett nationellt ansvar. Ansvarig myndighet bör få i uppdrag att stötta socialtjänsterna i att upprätta och vidhålla en koordinationsgaranti.

Åter till ett område där kvinnor kommer i kontakt med socialtjänsten: genom placeringar på skyddade boenden. Hur ett skyddat boende är organiserat skiljer sig åt i landet. Det vanligaste är att ideella kvinnojoursorganisationer tillhandahåller boenden och att

kommuner upphandlar eller sluter ett så kallat Idéburet offentligt partnerskap (IOP) om ett antal platser. I hälften av landets 290 kommuner finns det minst ett skyddat boende, och Centerkvinnorna vill att alla kommuner ska kunna erbjuda skyddat boende. Sverige har både stora och små kommuner, och flera mindre kommuner samarbetar för att kunna tillgodose behov av skyddat boende. Sådana samarbeten är bra, och om en kommun inte kan erbjuda skyddat boende i den egna kommunen ska det finnas ett slutet samarbetsavtal med en annan. Därtill är det viktigt att skyddade boenden håller en god kvalitet. Centerkvinnorna föreslår att skyddade boenden ska kvalitetssäkras och att ansvarig myndighet får i uppdrag att ta fram en mall för kvalitetssäkring som samtliga skyddade boenden ska uppfylla. Vid placering på skyddat boende får kvinnan oftast ett placeringsbeslut, som beslutas av socialtjänsten. Vi vill att skyddade boenden regleras, så att barn, det är omkring 6 000 barn varje år som följer med sin förälder till skyddat boende, också omfattas av ett placeringsbeslut. Placeringsbeslut kan verka skrämmande och svårt och som ett hot mot föräldern, men placeringsbeslutet ska finnas till för att skydda och stötta barnet i en svår situation, så att barnet får tillgång till stöd och uppföljning.

Vi vill att kommuner genom socialtjänsten ska säkra att skyddat boende kan erbjudas inom ett dygn och vara ansvariga för att följa upp de skyddade boendena med tillsyn. Ytterligare ett ansvar som Centerkvinnorna vill att kommuner ska åläggas är att den våldsutsatta kvinnan tilldelas en kontaktperson som håller kontakt under tiden i det skyddade boendet och även tiden efter att hon har flyttat från det skyddade boendet. I vårdplanen för den kvinna som vistats på skyddat boende måste det finnas en stödperson under uppföljningen. Tidigare i programmet föreslog vi att den som utsatts för brott ska erbjudas en stödperson och det kan med fördel vara samma person, men det ska vara socialtjänstens ansvar att det finns stöd för kvinnan efter tiden på det skyddade boendet.

3.3. Trygga kvinnojourer i hela landet

Det finns omkring 200 tjej- och kvinnojourer i Sverige idag. De bedrivs främst i två stora organisationers regi, Unizon och ROKS, som ideella verksamheter. Enligt Nationellt Center för Kvinnofrid (NCK) arbetar kvinnojourerna med att skydda, stödja och hjälpa våldsutsatta kvinnor och deras barn, till exempel genom att erbjuda skyddat boende, stödsamtal och olika gruppverksamheter. De bedriver också opinionsbildande arbete. Som sagt, många erbjuder skyddat boende och en majoritet – dock inte alla – skyddade boenden bedrivs av kvinnojourer. Kvinnojourer är en gräsrotsrörelse som tillkom för att samhället inte kunde skydda utsatta kvinnor med offentliga resurser. Sedan tidigare driver Centerkvinnorna frågan att kvinnojourerna ska få långsiktig finansiering och att kommuner ska sluta långsiktiga avtal med dem. Utan kvinnojourer hade samhället haft en betydligt sämre beredskap att möta det behov av skydd och säkerhet som våldsutsatta kvinnor har. Det betyder att kommunerna inte är rustade för att klara uppdraget inom sina egna ramar. Centerkvinnorna vill att kvinnojourerna finns kvar och att deras verksamhet fortsätter att drivas så som den har gjorts. Däremot vill vi att kommunernas ansvar för att kvinnojourernas verksamhet finns tillgänglig fastslås i lagtext, förslagsvis i kommunallagen eller i socialtjänstlagen.

I ett sådant förtydligande vill vi också att själva grunduppdraget förtydligas och kvalitetssäkras. I dag finns det inga krav på innehåll i verksamheten. Å ena sidan är det bra

att ideell sektor får styra över sin verksamhet, å andra sidan behövs det tydliga riktlinjer och krav för att säkra det skydd som varje individ har rätt till. Att det ställs krav på verksamheterna anser Centerkvinnorna inte gå emot vad eller hur kvinnojourerna arbetar, utan vi ser att de nuvarande jourerna är goda föregångsmodeller som håller en hög kvalitet. Syftet med riktlinjer ska snarare vara att förtydliga vad kommuner är skyldiga att tillhandahålla för sina medborgare, för att kvinnor ska få bästa möjliga hjälp och skydd.

3.4. En vård som stöttar och hjälper

Många kvinnor som utsatts för våld kommer i kontakt med vården. Ibland är det i direkt anknytning till att de har blivit fysiskt skadade, ibland i andra ärenden, och ibland till och med flera år senare till följd av psykiska besvär. För Centerkvinnorna är det självklart att en utsatt kvinna ska få adekvat vård både för fysiska skador, traumabehandling, och behandling för icke-akuta psykiska sjukdomssymptom. I dag är kunskapsläget lågt och det saknas behandlingsmetoder för icke-akuta symptom, som kan uppstå en tid efter våldet eller som kvinnan har haft under en längre tid. Vi vill ha en rehabiliteringskedja som ska vara sammanhållen och likartad, och bättre metoder för att identifiera, diagnosticera och behandla posttraumatiska symptom. Centerkvinnorna vill att därför att pengar öronmärks till vård av sexualbrottsutsatta samt till vård av personer som utsatts för våld i nära relation. Det innebär att vi vill satsa medel både på att forska fram kliniska behandlingsmetoder och att implementera dem i hela landet, så att de kan nå personer med de vårdbehoven.

Sjukvården har anmälningsplikt vid oro för att barn far illa. Centerkvinnorna vill sedan tidigare att den orosplikten ska utökas och beröra även oro för vuxna. En ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (SOL) ger sjukvården rätt att bryta sekretess, och ge möjlighet att dela information om en patient, om uppgifterna anses kunna förebygga allvarliga våldsbrott, och då brottet är av sådan art att det inte är föreskrivet ett lindrigare straff än fängelse i ett år. Minimistraffet för grov kvinnofridskränkning är från och med 1 januari 2022 ett år och för våldtäkt två år, vilket gör att dessa brott berörs av denna bestämmelse. De anställda har rätt att bryta sekretess vid misstanke och det är bra, men vi vill även stärka upp arbetet för att upptäcka våld. Inom vården har flera enheter länge arbetat med att fråga om våld och att därmed öka möjligheten att upptäcka våld, men inte alla. Därför vill Centerkvinnorna att all vårdpersonal utbildas i att fråga om våld.

Samtidigt som det är bra att sekretessen kan hävas i vissa fall, måste den också stärkas på andra ställen. För att skydda uppgifter som framkommer i journalen vill Centerkvinnorna införa säker journalföring med garanterad sekretess. Idag är journaler lättåtkomliga med bank-ID via 1177. Det är ett bekymmer för personer som befinner sig i en kontrollerad tillvaro, som de kvinnor som utsätts för våld i nära relationer gör, men också för dem som lever under hedersförtryck. Journaler är viktiga för dokumentation av skador. Individen ska ha rätt till den vård som individen önskar utan risk för att bli utsatt för våld. Vid misstanke om brott som våld i nära relation eller hedersvåld ska journalen föras under garanterad sekretess, som med all säkerhet inte kan nås av en annan person. Vissa vårdenheter har funktioner som kan dölja vissa uppgifter, och det vill Centerkvinnorna att alla ska ha.

3.5. Jämställdhet i sängen

Sex ska vara härligt och frivilligt! Alla individer har rätt till sin sexualitet, men en individs frihet stannar där en annan individs börjar. Rätten till sin sexualitet får aldrig inkräkta på en annan persons rätt till sin kropp och sina beslut. Hur individer vill ha sex ska alltid vara en överenskommelse mellan de inblandade, som ingåtts på frivillighet och på jämställda villkor.

Att prata om sex kan vara svårt och genant, både som ung men kanske ännu mer som vuxen. Centerkvinnorna driver att sex- och relationskunskap ska bli ett enskilt ämne i skolan, men även vuxna människor behöver insikt och kunskap om sina rättigheter och gränser. Det behövs jämställdhet i sängen. Att detta brister, är väldigt tydligt i Sverige. Omkring 30 procent av alla anmälda våldtäkter är våldtäkter som skett inom en relation. Bara för att det finns ett relationsband är en individ aldrig skyldig sin partner sex och det är aldrig acceptabelt att tvinga sin partner till sex, eller att ha sex mot dennes vilja – det är en våldtäkt. Ett jämställt sexliv bygger på ömsesidigt samtycke – och njutning! Därför vill vi satsa på medel till civilsamhällesorganisationer som kan nå ut, utbilda och informera om sex, samlevnad och rättigheter, riktade mot både unga och vuxna.

Centerkvinnorna ska verka för:

- Att en nationell kunskapshöjning genomförs om hedersrelaterat våld och förtryck bland alla vuxna som möter barn och unga i förskola, skola, fritidsverksamhet och vård. Inom ramen för denna kunskapshöjning vill vi att verktyg för att bemöta unga förtryckare, exempelvis unga "hederskontrollanter", utvecklas och implementeras.
- Att stödet till föreningar som arbetar med att bekämpa hedersvåld stärks.
- Att socialtjänstens möjlighet att enligt socialtjänstlagen utdela utreseförbud och dess funktionalitet utvärderas.
- Att lagarna med barnnäktenskapsbrott och förbud mot kvinnlig könsstympning utvärderas.
- Att det införs en koordinationsgaranti mellan myndigheter, sjukvård och socialtjänster för fall som rör våld i nära relation.
- Att ansvarig myndighet får i uppdrag att stötta socialtjänsterna i att upprätta och vidmakthålla en koordinationsgaranti
- Att det tillsätts en omfattande utredning för att utreda organiseringen och kvalitén på HVB-hem och SIS-boenden.
- Att det utreds hur LVU har fungerat vid omhändertagande på grund av hedersvåld och vilket stöd som kan ges till den unga vuxna.
- Att möjligheten att placera ungdomar enligt LVU på kvalitetssäkrade skyddade boenden undersöks.
- Att en utredning tillsätts som undersöker vilket stöd samhället kan och bör ge ungdomar som har omhändertagits enligt LVU när dessa har fyllt 18 år.
- Att alla kommuner ska kunna erbjuda skyddat boende, antingen i egna kommunen eller via samarbetsavtal med en annan kommun.
- Att kommuners ansvar för att kvinnojourernas uppdrag och verksamhet finns tillgänglig för kommunernas invånare fastslås i kommunallagen.
- Att uppdraget för kvinnojourernas verksamhet förtydligas och kvalitetssäkras.
- Att skyddade boenden ska kvalitetssäkras.

- Att ansvarig myndighet får i uppdrag att ta fram en mall för kvalitetssäkring som samtliga skyddade boenden ska uppfylla.
- Att en myndighet får i ansvar för att kvalitetssäkringarna uppfylls.
- Att skyddade boenden ska regleras.
- Att de som placeras på skyddat boende får en kontaktperson, som är ansvarig för att hålla kontakt med personen efter att denne har lämnat det skyddade boendet.
- Att ansvarig myndighet får i uppdrag att ta fram ett tydligt ramverk och verktyg för att identifiera våld och ge våldsutövare adekvat stöd för att upphöra med beteendet.
- Att befintlig och berörd lagstiftning justeras så att det blir möjligt för en individ att söka hjälp och stöd hos socialtjänst i valfri kommun.
- Att det ska finnas en sammanhållen vårdkedja för personer som utsatts för våld i nära relation och sexuellt våld i hela landet.
- Att medel satsas på kliniska behandlingsmetoder för att ge vård till personer som utsatts för sexuellt våld samt våld i nära relation.
- Att kliniska behandlingsmetoder för att ge vård till personer som utsatts för sexuellt våld samt våld i nära relation implementeras i verksamheter i hela landet.
- Att vårdpersonal utbildas i att fråga om våld.
- Att alla vårdenheter ska ha möjlighet till en säker journalföring med garanterad sekretess på särskilda uppgifter.
- Att civilsamhällesorganisationer som kan nå ut, utbilda och informera om sex, samlevnad och rättigheter, till både unga och vuxna, får medel till den verksamheten.